

Muzica secolului XX

Impresionismul muzical

Curentul artistic al impresionismului s-a manifestat mai întâi în pictură. Maestrii Claude Monet, Edgar Degas, Auguste Renoir, Pablo Picasso, Paul Cézanne sunt numai câțiva promotori ai acestei noi viziuni artistice. Denumirea ca atare a curentului a fost dată de criticul Louis Leroy, care a pornit în aprecierile sale de la tabloul „Impresie – răsărit de soare”, semnat de Claude Monet. Esența acestei noi mișcări artistice este exprimarea impresiilor imediate și manifestarea unui interes deosebit pentru nuanțe, atmosfera, fluiditatea senzațiilor, mișcarea permanentă a acestora.

Claude Debussy este cel care a transferat aceste particularități în muzică. Pornind de la scări modale proprii (pentatonice și hexatonice), tehnica sa de compoziție utilizează un bogat limbaj armonic și timbral, în inedite combinații. Acest lucru conduce la crearea unui sistem de culori sonore, compatibil cu irizarea cromatică a picturii impresioniste. Muzica lui Debussy poate reda în acest mod impresiile, emoțiile produse de elemente ale naturii concrete: marea, norii, vântul...

Claude Debussy (1862 – 1918)

Compozitor, pianist, dirijor si critic muzical, Claude Debussy s-a remarcat destul de tarziu inm viata muzicala a vremii lui. El a compus foarte putin in anii de Conservator, nu avusese nimic dintr-un copil minune, iar evolutia sa muzicala a fost extrem de lenta, dar, poate tocmai din cauza asta, ferma si decisiva. Momentul hotarator, impulsul major, l-a constituit intalnirea, la Roma, cu Charles Gounod, presedinte al juriului unui concurs in care Debussy (ce trecuse de 20 ani) castiga marele premiu pentru cantata „Fiul risipitor”.

Viata compozitorului a fost marcata de o aparenta dezordine, de multe scandaluri provocate atat de pasiunile lui amoroase, cat si de unele compozitii ale sale (Saint – Saens era furios pentru ca intr-una din cantatele sale, „Cantata primaverii”, Debussy indraznise sa utilizeze ca tonalitate principala Fa diez

major).

In ciuda acestor lucruri creatia sa, atat de controvestata de multe ori, este una majora in istoria muzicii universale. Debussy este creatorul scarii hexatonale (cu sase sunete), cea care ofera o atmosfera aparte muzicii pe care a compus-o. Este autor al operei „Pelleas si Melisande” (pe un text al lui Maeterlinck), al baletelor „Preludiu la dupa amiaza unui faun” si „Marea”, al oratoriului „Martiriul Sfantului Sebastian” (pe textul lui Gabrielle d’Annunzio), schitelor simfonice „Marea”, „Trei nocturne”, „Imagini”. A compus muzica de camera, muzica pentru pian („Coltul copiilor”).

Maurice Ravel
(1875 - 1937)

Cu treisprezece ani mai tanar decat Debussy, Ravel si-a facut destul de timpuriu simtita prezenta ca un compozitor ce avea mult de spus in muzica. La 23 de ani compune „Pavana pentru o infanta moarta”, iar in 1901 „Jocurile de apa” il impresioneaza profund pe Gabriel Faure, profesorul de compozitie a lui Ravel, la Conservator.

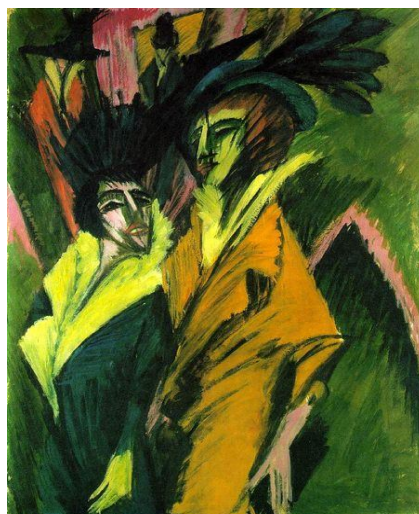
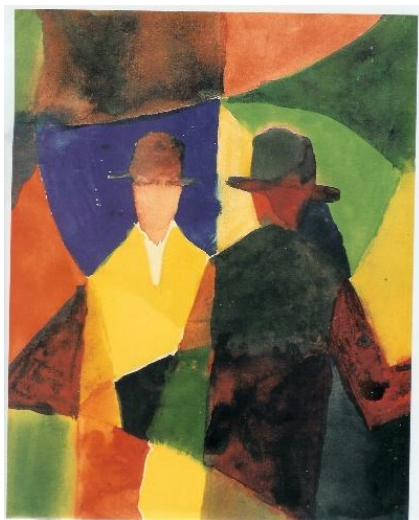
Spre deosebire de tumultuoasa viata a vesnic indragostitului Debussy, viata lui Maurice Ravel a fost una extrem de discreta. A trait singur si nu i s-a cunoscut niciodata vreo legatura. Ravel si-a impus o discretie totala in ceea ce priveste viata sa personala, discretie pe care prietenii sai au adoptat-o si au adoptat-o. In anul 1932, o tumoare pe creier declanseaza calvarul ultimilor 5 ani din atat de misterioasa viata a lui Ravel. Compozitorul nu mai putea scrie, uita literele alfabetului si in curand a fost redus la inactivitate totala. Incercarea

medicilor de a-l salva printr-o operatie a fost zadarnica. In saptamana dintre Craciun si Anul Nou 1937, autorul tumultuosului si debordantului Bolero, neputand rezista socului operator, refuza sa mai lupte. Din creatia raveliana enumeram cateva titluri: „Concertul pentru mana stanga” (1931, compus la cererea pianistului Paul Wittgenstein, caruia ii fusese amputata mana dreapta), „Concertul pentru pian in sol”, cravet de coarde (1903), opera bufa „Ora spaniola” (1911), partitura de balet „Valsuri nobile si sentimentale” (1911), „Trio cu pian” (1914), geniala partitura de balet „Daphnis si Chloe” (1911, scrisa la cererea lui Diaghilev, celebrul sef al companiei Baletelor ruse), „Sonata pentru vioara si pian”, „Sonata pentru vioara si violoncel” (1922), feeria muzicala „Copilul si vrajile” (1926), „Trei poeme” ale lui Stephane Mallarme pentru soprana si ansamblul instrumental, „Rapsodia spaniola”, „Bolero”.

Expresionismul muzical

Curentul artistic al expresionismului a aparut in Germania la inceputul secolului XX si se caracterizeaza prin puternica tendinta a creatorilor de a exprima intr-un mod tensionat, spontan trairile interioare (durere, spaima, uimire), de cele mai multe ori exacerbate, cu accent pe subiectivitate si irational. Spiritul nonconformist si puternic contestatar ii defineste pe marii expresionisti.

Expresionismul muzical se manifesta in doua mari directii: una, cunoscuta drept Școala dodecafonica (sau Noua Școala Vieneza), reprezentata de Arnold Schonberg, Alban Berg, Anton Webern, cealalta reprezentata de Igor Stravinski in perioada rusa. Muzica expresionista exacerbeaza tensiunile emotionale si prezinta, cu extraordinara forta, de foarte multe ori, latura agresiva, violenta a naturii umane. Toate acestea se regasesc intr-un limbaj muzical in care melodia este fragmentata, intensitatile sunetelor trec prin contraste violente disonantele sunt prezente si puternice. Absenta ordinii impuse de sistemul tonal si atractiile tonale, a dat nastere atonalismului. Compozitorii se orienteaza catre instrumentele de percutie, pe care le foloseste de asa maniera incat sa se obtina o tenta grosiera a sunetului, ce vizeaza zgomotul. Melodia isi afla acum disocierea si dispare in masa sonora amorfa.

Arnold Schonberg
(1874 – 1951)

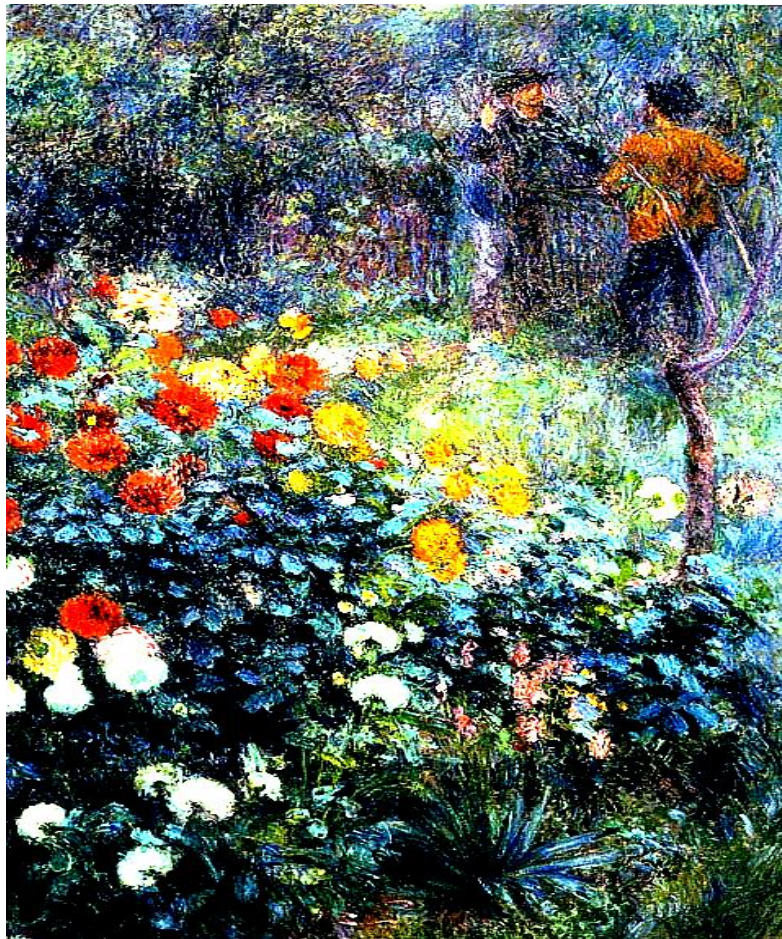

S-a nascut la Viena si este cunoscut drept creatorul Noii Şcoli Vieneze, adept fiind si promotor al dodecafonismului, atonalismului si serialismului. Discipolii sai, Alban Berg si Anton Webern, au dezvoltat si perfectionat acest sistem care a directionat creatia compozitorilor de avangarda ai secolului al XX-lea. A fost profesor de compozitie la Viena, Boston, New York si Los Angeles. Din creatia sa amintim opera intr-un act pentru un personaj „Asteptarea” (1909), opera „Pierrot Lunaire” (1912), lieduri, piese pentru pian, „Cvartet de coarde”, „Varatiuni pentru orchestra” (1928).

Neoclasicismul muzical

Ca o reacție la avangarda muzicală, mereu în căutarea unor noi și revoluționare tehnici compozitoriale, a unor efecte sonore socante și adeseori zgomotoase, unii compozitori s-au reîndreptat către tradiția melodiei și a formei clasice. În acest sens, muzica franceză este marcată de activitatea componistică a reprezentanților Grupului celor șase (din care faceau parte Georges Auric, Francis Poulenc, Arthur Honegger, Darius Milhaud), iar cea rusă de aceea a lui Igor Stravinski, Serghei Prokofiev, Dmitri Șostakovici, Aram Ilici Hacıaturian.

Acestora li se alătură românul George Enescu, germanul Carl Orff, ungurul Bela Bartok.

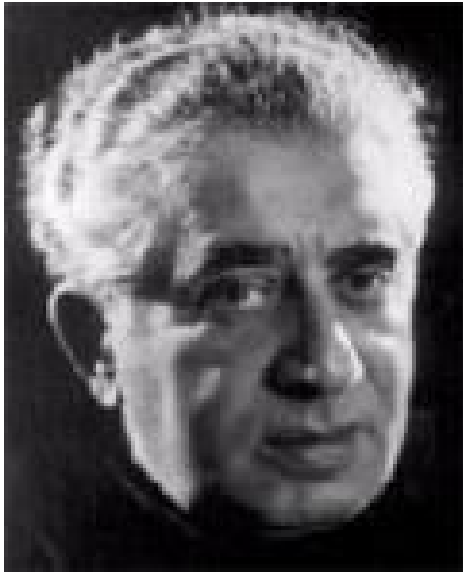

Igor Stravinski
(1882 – 1971)

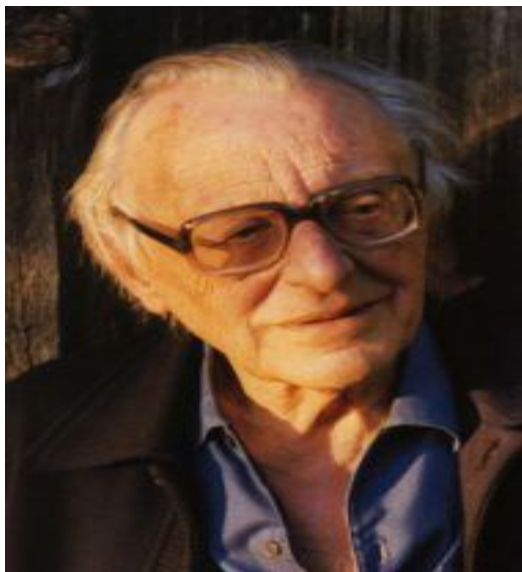
Unul dintre reprezentantii de marca a muzicii ruse, Stravinski s-a format la Universitatea din Sankt Petersburg, sub îndrumarea lui Rimski – Korsakov (orchestratie și compoziție), lucru ce i-a marcat profund viitorul carierei sale. Serghei Diaghilev i-a fost alături la realizarea frumoaselor baleturi „Pasarea de foc”, „Ritualul primăverii”, „Petrușka”. Stravinski a mai scris Simfonia în mi bemol, operele „Privighetoarea”, „Maură”, opera – oratoriu „Oedipus Rex”, cantate, simfonii, concerte, piese instrumentale camerale.

Aram Ilici Hacıaturian
(1903 – 1978)

Armean de origine, cu o forta creatoare exceptionala, profesor de compozitie la Conservatorul moscovit, Hacıaturian a adus in prim planul muzicii ruse vitalitatea impetuoasa a folclorului tinuturilor lui natale. Baletele „Gayaneh” si „Spartacus” sunt foarte iubite de marele public. Cele doua mari concerte ale sale, pentru vioara si pentru pian, uimesc prin siguranta liniilor muzicale, expresivitatea masiva a inlantuirilor sonore. Este autor al Muzicii pentru clarinet si orchestra (dedicat clarinetistului Benny Goodman, in 1967), autor de sonate pentru pian, pentru vioara, muzica de filme.

Carl Orff
(1895 – 1982)

Nascut la Munchen, compozitorul Carl Orff s-a inspirat in creatia sa din muzica medievala. Activitatea sa componistica a fost completata de cea de dirijat, muzicologie si pedagogie muzicala. Inovator in genul liric, Carl Orff este cunoscut prin opera „Luna”, dar mai ales pentru crearea cantatelor scenice „Caramina Burana”, „Catulli Caramina” si „Triumful Afroditei”.

Bela Bartok
(1881 – 1945)

Compozitorul s-a nascut in Sanicolaul Mare. A studiat in profunzime folclorul popoarelor din sud-estul Europei, creatia sa fiind influentata de elemente ale folclorului maghiar, romanesc, slovac, ucrainian, sarb, bulgar. Din creatia vasta si diversa amintim opera „Castelul printului Barba Albastra”, baletul „Printul cioplit in lemn”, „Cantata profana pentru cor, tenor solo, bariton solo si orchestra”, suite de dansuri pentru orchestra, Concert pentru pian si orchestra, diverse lucrari pentru formatii camerale si pian („Allegro barbaro, „Studii”)

George Enescu
(1881 – 1955)

A studiat la Conservatorul din Viena și la Conservatorul National de Muzica din Paris, compozitie, cu Jules Massenet și Gabriel Faure. Ca violonist, dirijor și pianist acompaniator a concertat în toată lumea. A fondat în 1920 Societatea Compozitorilor Romani, al cărei președinte de onoare a fost, instituind și premiul pentru compozitie „George Enescu” pentru încurajarea tinerelor talente. Ca profesor a susținut cursuri de interpretare în Franța, Italia, Anglia, S. U. A. Unul dintre discipolii săi cei mai renumiți a fost violonistul Yehudi Menuhin.

În creația sa a fost ghidat de ideea de a crea un stil românesc reprezentativ, apelând la melosul popular românesc și cel bizantin. Enescu parcurge în etapele sale creatoare un

drum care porneste de la cântecul popular, în stil rapsodic, până la crearea „în caracter popular românesc”. Prima sa lucrare „Poema Română” a fost interpretată la Paris. Cele două „Rapsodii” s-au impus în timp în repertoriul universal, la fel și creațiile sale simfonice și camerale: cele 3 „Simfonii”, Suitele pentru orchestră („Suita I” cu „Preludiul la unison”, „Suita Sătească”), Sonatele și suitele pentru pian, Sonatele pentru pian și vioară (Sonata a III-a „În caracter popular românesc”), „Impresii din copilărie”, cvartetele, triourile și monumentală sa operă „Oedip” l-au consacrat drept unul dintre cei mai importanți compozitori ai secolului XX.

Mihail Jora
(1891 – 1971)

A studiat la Iasi, Leipzig si Paris, devenind compozitor, pedagog, pianist si dirijor. Principalul mentor al scolii romanesti de compozitie, Mihail Jora a fost directorul „Conservatorului regal de muzica si arta dramatica”. Este considerat creatorul baletului modern romanesc, inspirat din melosul popular, cu o coregrafie ce are la baza jocul popular (realizata de Floria Capsali): „La piata”, „Demoazela Mariuta”, „Curtea Veche”, „Hanul Dulcineea”, „Intoarcerea din adancuri”. De asemenea, este considerat creatorul lied-ului modern romanesc, compunand cicluri de „Cantece pentru voce si pian” pe versuri de Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, Marian Dumitrescu. A mai scris lucrari simfonice si camerale, muzica sa inscriindu-se in coordonatele traditiei de valorificare a melosului folcloric in marile genuri si forme muzicale clasice.

Martian Negrea
(1893 – 1975)

Studiile sale muzicale au fost perfectionate la Academia de Muzica din zviene. A fost profesor de armonie contrapunct si compozitie la conservatoarele din Cluj si Bucuresti. Creatia sa de factura post-romantica are la baza inspiratia melodica de provenienta folclorica. A compus opera „Marin Pescaru”, lucrarile simfonice „Pvesti din Grim”, „Rapsodia romana”, muzica vocala si camerala.

Sabin V. Dragoi
(1894 – 1968)

A facut studiile la Iasi si Cluj, definitivandu-se la Praga. O perioada a fost director al Conservatorului din Timisoara. Stabilat in Bucuresti, a fost profesor la Conservator si director al Institutului de Folclor. Facand parte dintre compozitorii care s-au afirmat in perioada interbelica, a militat alaturi de acestia pentru o scoala muzicala romaneasca, pentru o muzica specific nationala . a desfasurat o bogata activitate de folclorist, realizand numeroase culegeri de cantece populare. In creatia sa a folosit valsul si ritmurile canteceelor si dansurilor populare romanesti, compunand lucrari de opera: „Napasta”, „Constantin Brancoveanu”, „Horea”, „Kir Ianulea”, lucrari simfonice: „Divertisment rustic”, „Rapsodia Banateana”, „Petrecere populara”, muzica de camera si de film, dar si coruri: „Trandafir de pe razoare”, „Cucule”, „Pasare grasa”.

Theodor Grigoriu
(n. 1926)

S-a nascut la Galati si a studiat vioara la Bucuresti, de la varsta de 4 ani, manifestandu-se in domeniul compozitiei ca elev al Liceului „Mihai Viteazul”. Obtine Mentiune la „Premiile George Enescu” (1943), devenind cel mai tanar membru al Societatii Compozitorilor Romani. A urmat Facultatea de Arhitectura si Conservatorul din Bucuresti, perfectionandu-se la Conservatorul din Moscova, cu Aram Hacıaturian.

In creatia sa a urmarit integrarea in tehnicile moderne de compozitie a melosului folcloric romanesc si a melosului bizantin, consolidandu-si un stil propriu, continuand traditia fundamentala de George Enescu si Paul Constantinescu.

A scris oratoriul „Canti per Europa”, „Simfonia cantabile”, „Varatiuni Simfonice pe un cantec de Anton Pann, cvartetul de coarde „Pe Arges in sus”,

„Ciclul de piese pentru pian Columna modala”, „Concertul pentru vioara si orchestra *Bizant dupa Bizant*”, „Simfonia liturgica”.

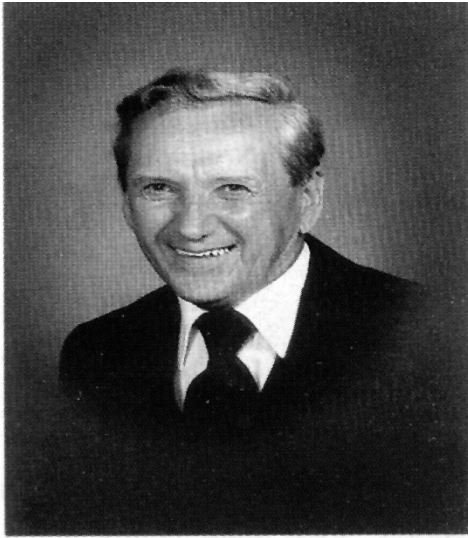
De asemenea este autor al coloanei sonore pentru peste 40 de filme, o parte dintre acestea „Codin”, „Padurea spanzuratilor”, „Dacii”, „Columna”, „Burebista”, „Neamul Șoimarestilor”, fiind regizate de maestri ai artei cinematografice romanesti (Liviu Ciulei) si premiate la importante festivaluri internationale (Cannes).

Paul Constantinescu
(1904 – 1963)

S-a nascut la Ploiesti, a studiat Conservatorul la Bucuresti si s-a perfectionat la Viena. Opera sa, inspirata de folclorul romanesc si de melosul bizantin, cuprinde: „Oratoriile bizantine de Pasti si de Craciun”, opera „O noapte furtunoasa”, concerte, simfonii, dansuri simfonice, muzica de camera („Variatiuni libere asupra unei melodii bizantine din sec. XIII-lea), vocala, corala.

Doru Popovici
(n. 1923)

Compozitor, muzicolog, important realizator de emisiuni radiofonice, dedicate fenomenului muzical romanesc. O buna perioada a creatiei sale a stat sub semnul serialismului dodecafonic. Tendinta de a conferi muzicii o calitate marcanta, transparenta culorilor instrumentale, inspiratia folclorica („Codex Caioni”) sau bizantina („Simfonia a III-a”, „Bizantina”, „2 innuri bizantine”, „Poem bizantin”) sunt cateva trasaturi dominate ale creatiei sale. A mai compus operele „Prometeu”, „Mariana Pineda”, „Interogatoriu in zori”, „Noaptea cea mai lunga”.

George Gershwin
(1898 - 1937)

Compozitorul si pianistul american este cunoscut melomanilor mai ales pentru celebra sa „Rhapsody in Blue”, care trezeste entuziasmul oriunde s-ar canta. Printre primele sale succese se numara cantecele „Swane” si opereta „La, la Lucile”. Alte lucrari de succes sunt opera „Porgy and Bess”, „Uvertura Cubana”, „Un american la Paris”, „Concertul pentru pian in Fa”.

Leonard Bernstein
(1918 - 1991)

Leonard Bernstein este cunoscut, si a ramas in memoria publicului, mai ales pentru prodigioasa sa activitate dirijorala sustinuta in lumea intreaga. A condus marile orchestre ale lumii si si-a dedicat o buna parte din activitate Filarmonicii din New York. Ca un promotor al muzicii mari, a realizat un remarcabil ciclu de emisiuni TV de educatie muzicala, transmis in multe tari ale lumii.

Leonard Bernstein a compus simfonii, balet, comedii muzicale, intre care amintim: „Candide”, „Musical Tawn”, „Poveste din Cartierul de vest”, „Serenada pentru vioara si orchestra de coarde”.